

POSTANOWIENIE

Dnia 14 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania [...] M. - Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w J.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.
z udziałem zainteresowanego P. T.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 14
maja 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 15 lutego 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy w J. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 22 sierpnia 2016 r. w ten sposób, że ustalił, iż H. T. w wymienionych w wyroku okresach nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek [...] M. Sp. z o.o. w J.. Sąd Okręgowy uznał, że ocena prawna charakteru umów łączących wnioskodawcę z zainteresowaną - jako umów o dzieło - jest prawidłowa. Z uwagi na elementy przedmiotowo i podmiotowo istotne, podpisane umowy zawierają bowiem cechy charakterystyczne dla umów o dzieło. Strony określiły w sposób zindywidualizowany konkretne dzieła (zapaski, fartuchy, odzież robocza) i wynagrodzenie za ich wykonanie. Zainteresowana musiała posiadać umiejętność

szycia na odpowiednich maszynach, a ocenie podlegał efekt końcowej pracy, przy czym w przypadku wad dzieła, zobowiązana była do ich usunięcia na własny koszt. Jednocześnie zainteresowana miała swobodę w zakresie czasu i miejsca wykonywania prac. Za oceną, iż zawierane umowy miały charakter umów o dzieło przemawiał również sposób, w jaki były one faktycznie realizowane. Zainteresowana miała wykonać określone wyroby w umówionej ilości na własnych maszynach i nie była nadzorowana przez wnioskodawcę.

Sąd Apelacyjny uznał, że strony nie łączyła, jak tego chciał wnioskodawca i Sąd pierwszej instancji umowa o dzieło, ani umowa o świadczenie usług (stanowisko ZUS), ale umowa o pracę nakładczą. Wskazał, że zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę nakładczą. Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego przyjął, że przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, po wejściu w reakcję z § 3 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą, nie dają podstawy do objęcia ubezpieczeniem społecznym, jeśli wykonawca w ramach umowy o pracę nakładczą nie osiągał na każdym etapie jej realizacji wynagrodzenia w wysokości co najmniej połowy minimalnej odpłatności za pracę. Z tych też względów Sąd Apelacyjny orzekł o podleganiu zainteresowanej z tytułu umowy o pracę nakładczą ubezpieczeniom społecznym w okresie objętym decyzją z dnia 22 sierpnia 2016 r. z wyłączeniem okresów, kiedy nie osiągała wynagrodzenia w wysokości co najmniej połowy minimalnej odpłatności za pracę.

Skargę kasacyjną oparto na naruszenia prawa materialnego: § 3 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą, art. 56 k.c. oraz art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Uzasadniając potrzebę przyjęcia skargi do rozpoznania skarżący wskazał, że w jego przekonaniu, wobec treści zaskarżonego wyroku i jego uzasadnienia, powstaje istotne zagadnienie prawne, a mianowicie:

1. Czy sądowi wolno dokonywać subsumcji odmiennej od woli stron umowy, gdy wola ta wyrażona wprost w treści umowy, nie stanowi oświadczenia złożonego dla pozorów, ani nie służy obejściu prawa, nie jest sprzeczna z ustawami, ani zasadami współżycia społecznego, a pośród ustaleń dokonanych w postępowaniu, brak jest cech dostatecznie różnicujących różne typy umowy? W szczególności brak jest cech pozwalających jednoznacznie wykluczyć zawarcie umowy o dzieło.

2. Czy w okolicznościach faktycznych sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, przypadku umów, zawierających cechy relewantne zarówno umowy o dzieło, jak również umowy o pracę nakładczą, stronom w dalszym ciągu przysługuje prawo swobody umów (wyboru formy zatrudnienia), czy też swoboda ta zostaje ograniczona pierwszeństwem wyboru tej czynności prawnej, która rodzi obowiązek w zakresie ubezpieczenia społecznego?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i

prawa pozytywnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2015 r., I PK 19/15, LEX nr 2021941). Nie może mieć natomiast charakteru kazuistycznego i zawierać szeregu szczegółowych założeń determinujących odpowiedź, jak i nie może służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 r. IV CSK 405/15, LEX nr 2160209).

Jeżeli skarżący jako przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to powinien zagadnienie to przedstawić przez jego sformułowanie z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało, przytoczyć argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych, a także wykazać, że jest to zagadnienie, którego rozwiązanie jest istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, Legalis nr 1508600; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, Legalis nr 1482401; z dnia 24 maja 2016 r., I CSK 666/15). Innymi słowy istotne zagadnienie prawne powinno kotwiczyć się w regulacji prawnej, która powinna zostać przeanalizowana i opracowana, tak aby to wpierw sam skarżący mógł stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2015 r., III UK 206/13). W rozpoznawanej sprawie skarżący sformułował zagadnienie prawne bez wskazania przepisu prawa, na gruncie którego się ono ujawniło.

Odnosząc się na marginesie rozważań do znaczenia zgodnej woli stron dla rodzaju zobowiązania wskazać należy, że choć zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą - co do zasady - ułożyć stosunek prawny według swojego uznania, swoboda stron przy zawieraniu umów nie jest nieograniczona. Jej granice stanowią właściwość (natura) stosunku prawnego, ustawa oraz zasady współżycia społecznego. Oznacza to, że strony są zobligowane do przestrzegania zasadniczych elementów stosunku zobowiązaniowego, czyli jego części składowych, które decydują o istocie tworzonego węzła prawnego. Skoro wola stron nie może zmieniać ustawy, to strony nie mogą nazwać umową o dzieło

zobowiązania, którego przedmiotem nie jest dzieło w rozumieniu art. 627 k.c. Okoliczność, że strony umowy określiły łączący je stosunek prawny jako umowę o dzieło, eksponując w ten sposób jej charakter, nie jest zatem elementem decydującym samodzielnie o rodzaju zobowiązania, które ostatecznie - z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy - określa sąd (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2018 r., II UK 315/17, LEX nr 2488070).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.